

Χειμερινό εαρινό 2023
ΑΡΗ 311 Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική

Διδάσκουσα:
Μαρία Φιλοκύπρου

Ομάδα φοιτητών:
Γωγώ Σαββίδου
Ντέιβιντ Περέιρα
Ραφαήλ Σαρμαλλής
Παναγιώτης Αναστάσιου

ΕΡΓΑΤΕΣ ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Περιεχόμενα

- Εισαγωγή
- Ιστορική αναδρομή
- Πολεοδομική ανάπτυξη
- Πηγάδια και σχέση με ποταμό
- Δημόσιοι χώροι και όρια
- Πυρήνας χωριού
- Μονώροφα/Διώροφα/Ηλιακοί
- Μακρινάρι /Δίχωρο/Μονόχωρο/Ηλιακοί
- Σχέση αυλής με φούρνους και πηγάδια
- Τυπολογίες
- Υλικότητα
- Βιοκλιματική προσέγγιση
- Τυπολογίες ανοιγμάτων
- Είδη κεκλιμένων στεγών
- Κατασκευαστικές λεπτομέρειες οροφής και τοιχοποιίας

Το χωριό το Εργατών βρίσκεται κεντρικά της Κύπρου στην δυτική όχθη του ποταμού Πηδιά. Έχει μια πάρα πολύ καλή γεωγραφική θέση καθώς η οδική σύνδεση του χωριού προσφέρει και πρόσφερε μια αρκετά πιο εύκολη διακίνηση προς την πρωτεύουσα.

Βόρεια του χωριού υφίστανται άργιλοι, άμμοι, χαλίκια, ενώ ανατολικά αλλουβιακές αποθέσεις που προέρχονται από τον ποταμό.

Γενικά στην περιοχή υπάρχουν ασβεστολιθικοί ψαμμίτες και μάρμαρα.

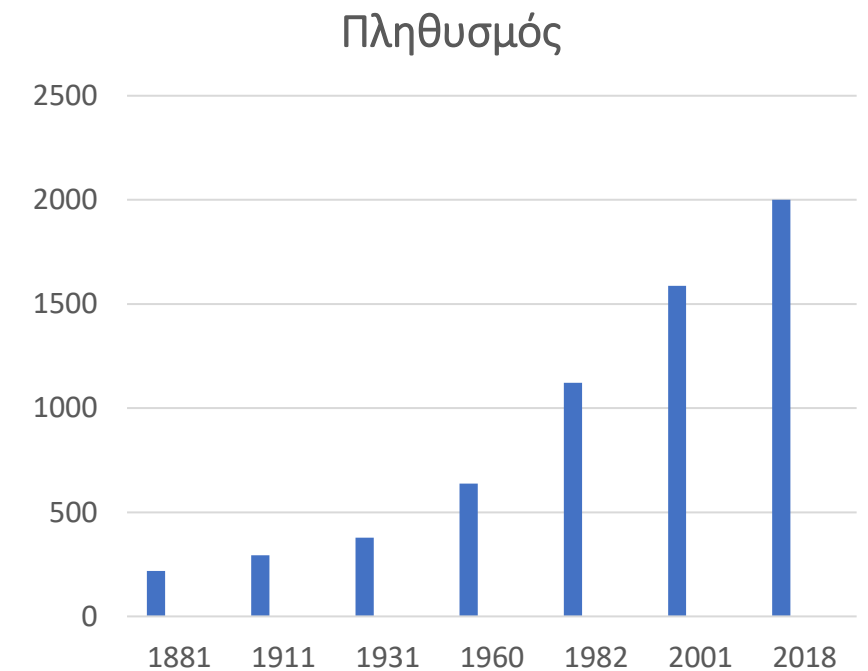
Οι καλλιέργειες που υπάρχουν στην περιοχή είναι σιτηρά, λαχανικά (πατάτες κυρίως), ελιές και φρούτο δέντρα.

<u>Πληθυσμός</u>	<u>χρόνος</u>	<u>κάτοικοι</u>
	1881	218
	1911	293
	1931	378
	1960	637
	1982	1121
	2001	1587
	2018	2000+

<u>Άντρες (%)</u>	52.3
<u>Γυναίκες (%)</u>	47.7
<u>Μέση ηλικία</u>	37.0

Στο χωριό των Εργατών γίνεται κάτι πιο ασυνήθιστο σε σχέση με τον πληθυσμό από άλλα χωριά. Λόγω της καλής γεωγραφικής της θέσης και του συνοικισμού που είχε δημιουργηθεί μετά το 74', με το πέρασμα του χρόνου, οι κάτοικοι αυξάνονταν αντί να μειώνονται.

<https://sylviaioannoufoundation.org/en/collection/digital-library/m0840/>

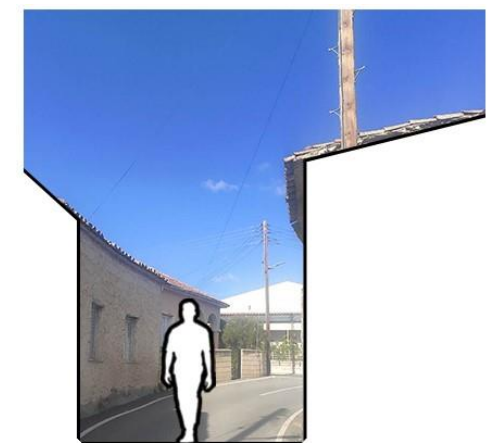
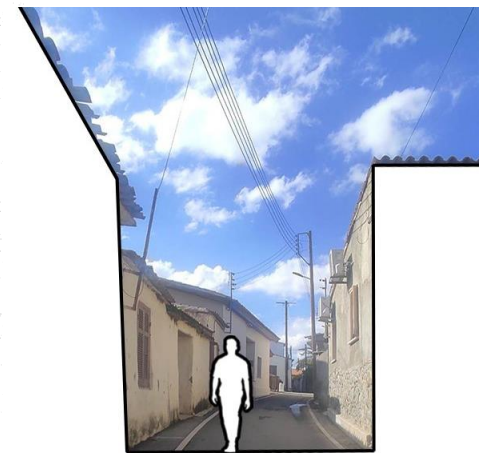

Οι Εργάτες ιστορικά ήταν μέρος του βασιλείου της Ταμασσού. Στην περιοχή της Ταμασσού γίνονταν εξορύξεις χαλκού από τα ορυχεία της περιοχής, γι' αυτό και η περιοχή είχε πολλούς εργάτες οι οποίοι ήθελαν να εγκατασταθούν δίπλα από νερό (Ποταμός Πηδιά). Έτσι, το χωριό ονομάστηκε Εργάτες.

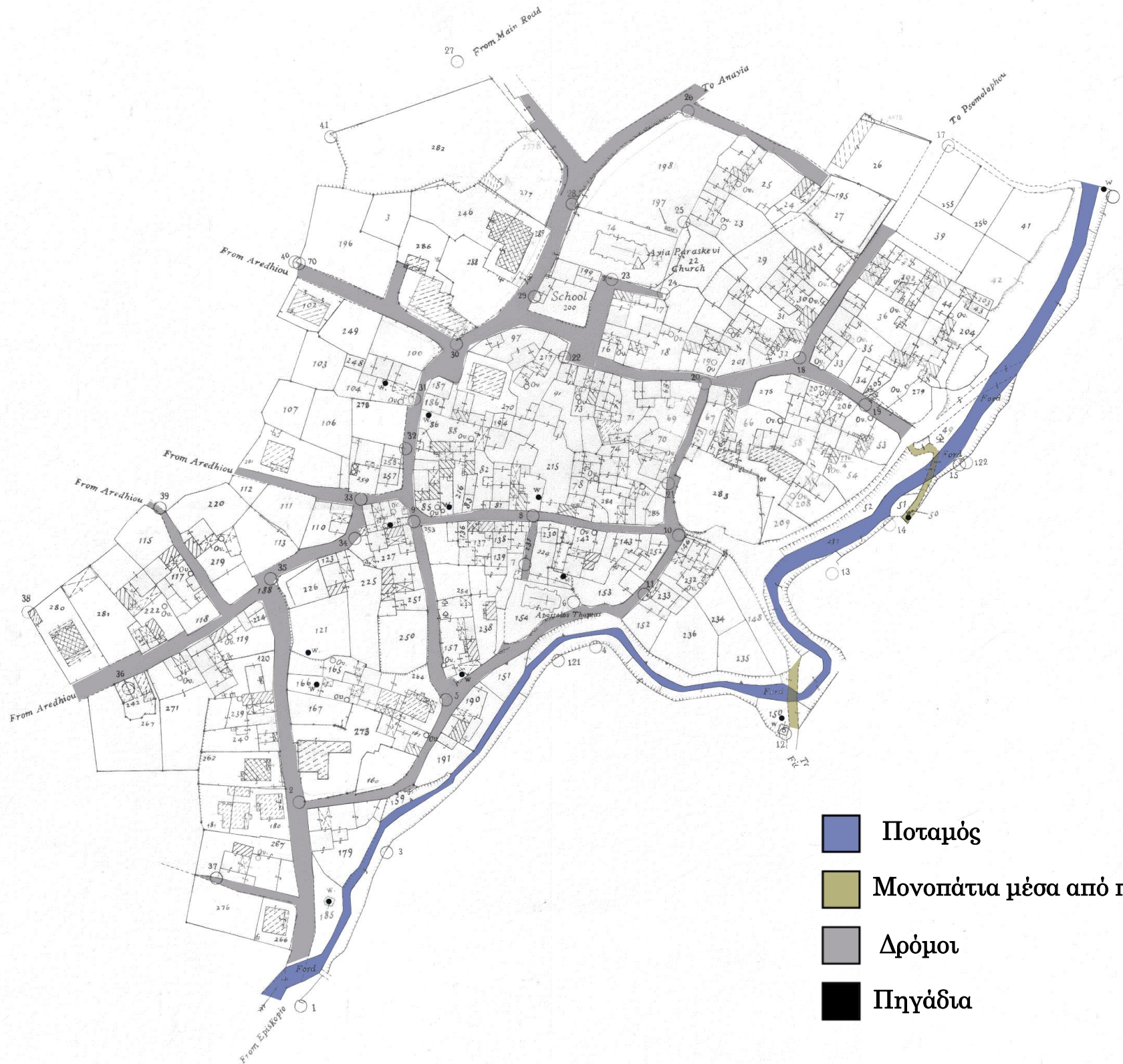

Στα πλείστα σημεία του χωριού έχουμε παρατηρήσει ότι οι δρόμοι είναι στενοί και ότι τα σπίτια είναι χτισμένα ακριβώς δίπλα από το δρόμο. Στοιχείο που θυμίζει πολεοδομική ανάπτυξη σε αστικές περιοχές.

■ Δρόμοι

Πολεοδομική ανάπτυξη δρόμου

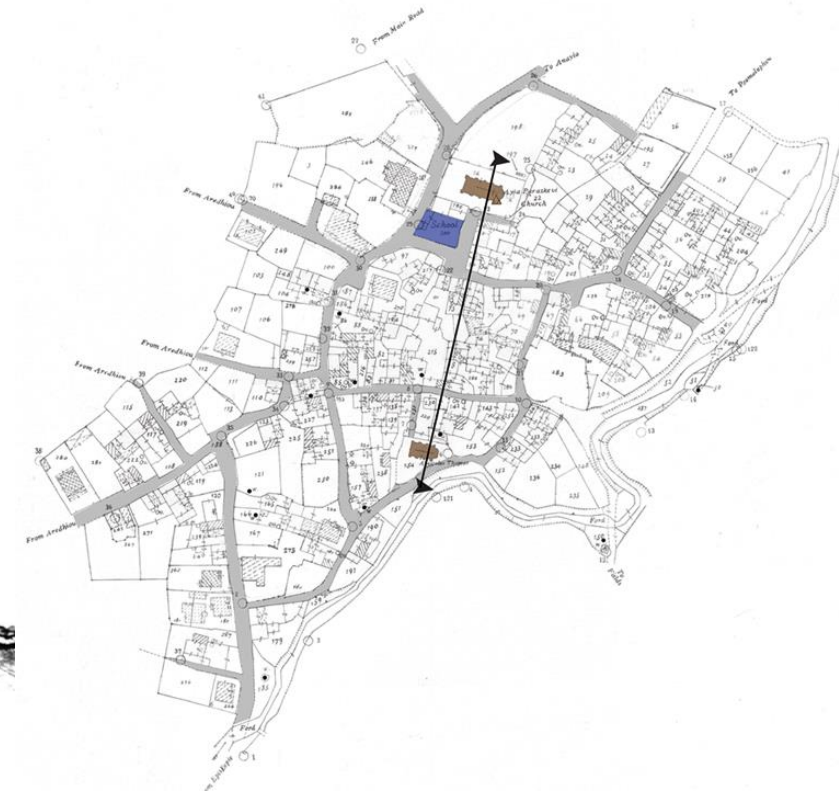
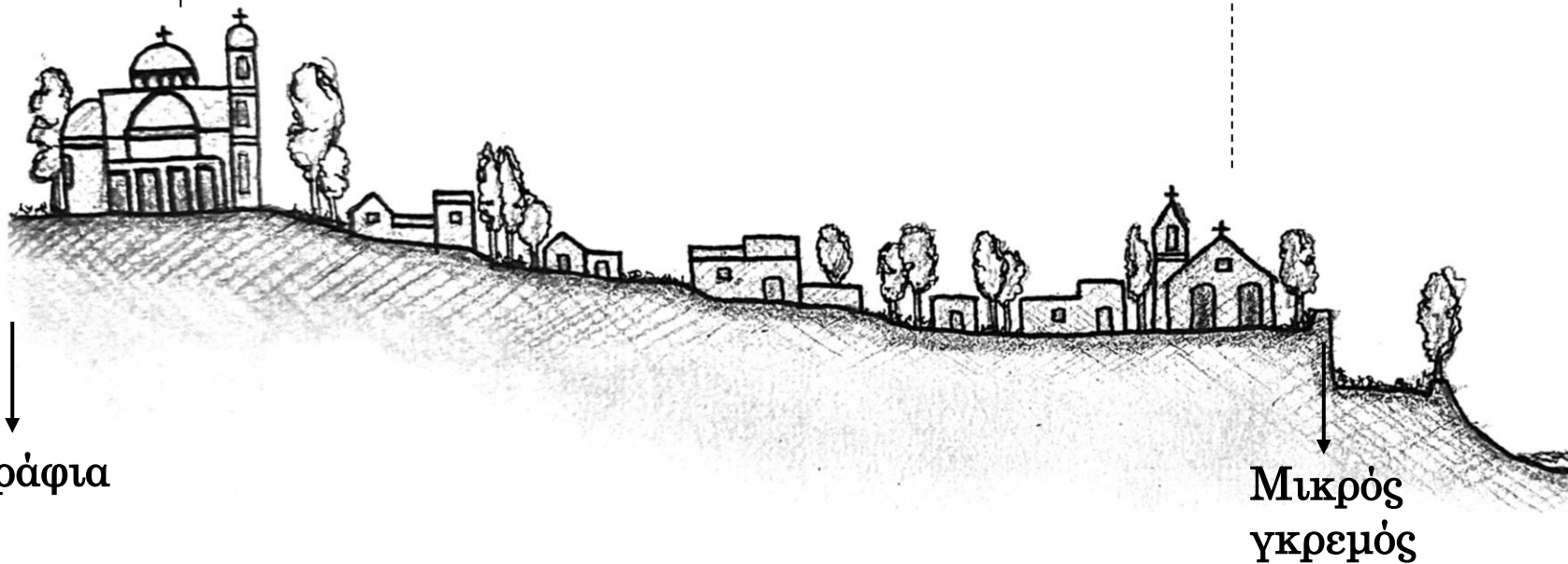
Αρχικά, σε μια πιο μεγάλη κλίμακα όλου του χωριού, παρατηρήσαμε ότι από τη νοτιοδυτική πλευρά του υπάρχουν πηγάδια όπως και περιμετρικά του ποταμού όπου υπήρχαν μονοπάτια που τον διαπερνούσαν.

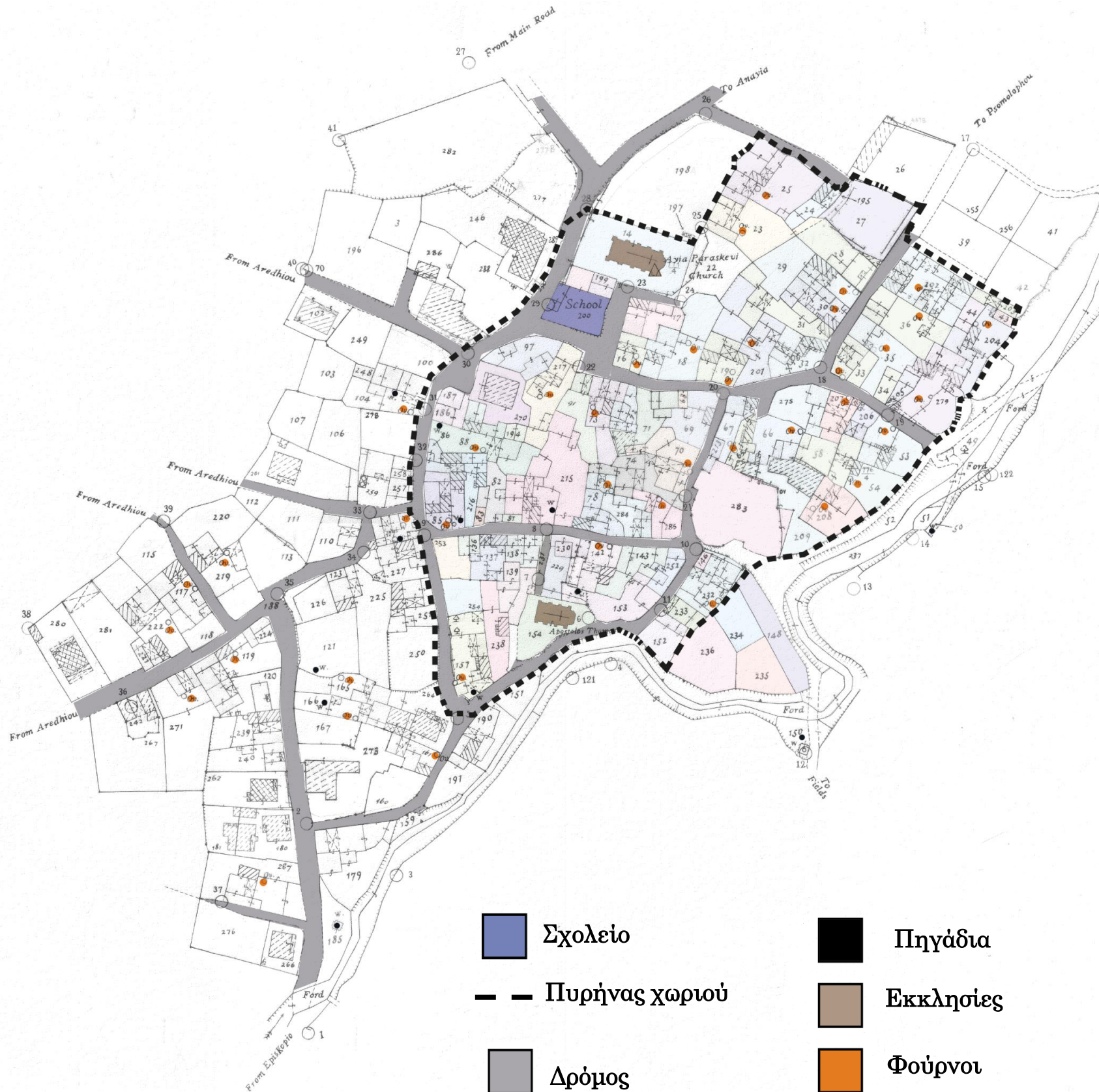

Πηγάδια και σχέση με ποταμό

Η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής (στα αριστερά της τομής) και το παρεκκλήσι του Αγίου Θωμά, ήταν χώροι συνεύρεσης του χωριού αλλά ταυτόχρονα και το όριο του χωριού καθώς τα περισσότερα σπίτια χωροθετούνται μεταξύ τους.

Σε αντίθεση με τα πηγάδια όπου αναφερθήκαμε, έχουμε παρατηρήσει ότι οι περισσότεροι φούρνοι του χωριού είναι τοποθετημένοι προς τον βορρά. Επομένως, με βάση την θέση των εκκλησιών που είναι τοποθετημένες στα όρια του χωριού αλλά και των φούρνων, καταφέραμε να εντοπίσουμε τον πυρήνα του χωριού τον οποίο βλέπουμε με διακεκομμένη γραμμή στον χάρτη.

Εντοπίσαμε πως τα μονώροφα είναι πολύ περισσότερα από τα διώροφα κτίρια (142 μονώροφα, 39 διώροφα). Επιπλέον, παρατηρήσαμε ότι δεν έχουν ηλιακό τα πλείστα σπίτια καθώς μόνο το 29% έχουν.

Μονώροφα/Διώροφα/Ηλιακοί

- Ηλιακοί
- Δίχωρο
- Μακρινάρι
- Μονόχωρο

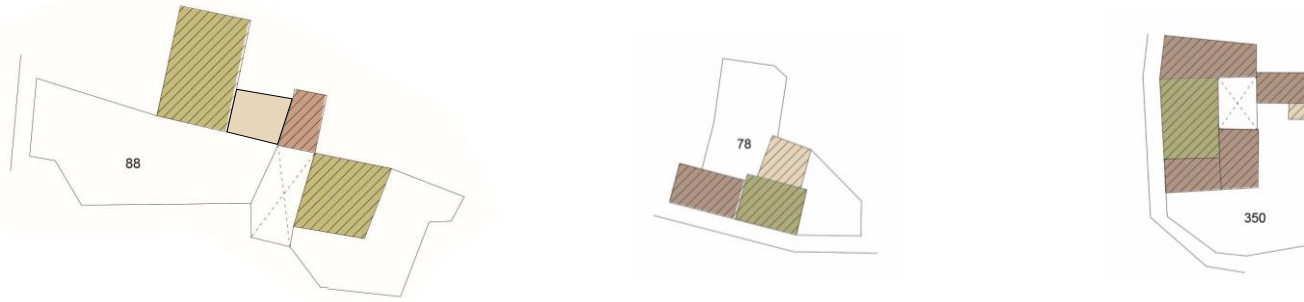
Παρατηρήσαμε στον πυρήνα του χωριού ότι δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά στον αριθμό των μακριναριών και των δίχωρων. Επίσης, εντοπίσαμε ότι υπάρχουν αρκετά μονόχωρα τα οποία λειτουργούν ως συνδετικός κρίκος μακριναριών με μακριναριών, και δίχωρων με μακριναριών. Ακόμη, υπάρχει συχνή εμφάνιση ηλιακών που κυρίως λειτουργούν και σαν πόρτικα.

Σε ένα κομμάτι του ιστού της περιοχής των Εργατών που κρατήθηκε όσο πιο κοντά με τη πρωταρχική κατάσταση, παρατηρείται μέσω της υψομετρικής διαφοράς, η διαχώριση δωματίων και κατοικιών. Επίσης, φαίνεται η επικράτηση του πλήρους με λιγοστά κενά.

- Ηλιακοί
- Δίχωρο
- Μακρινάρι
- Μονόχωρο

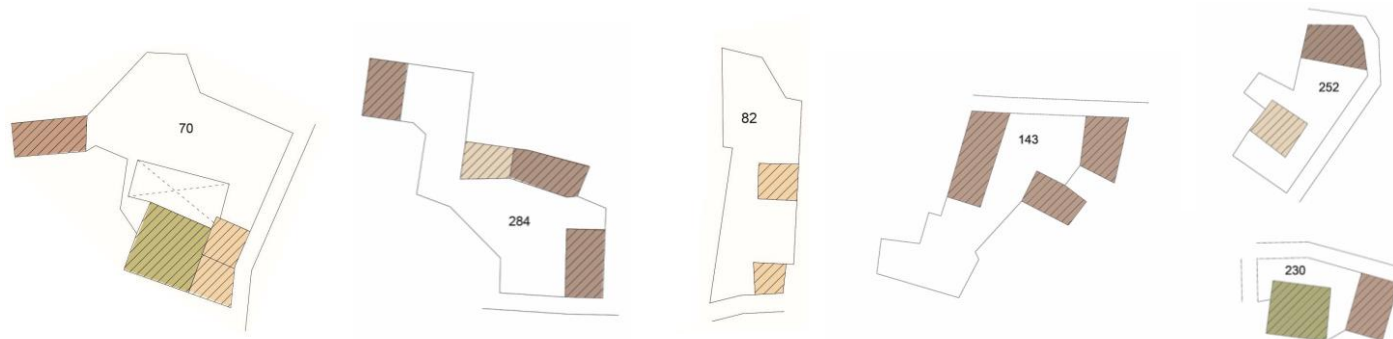
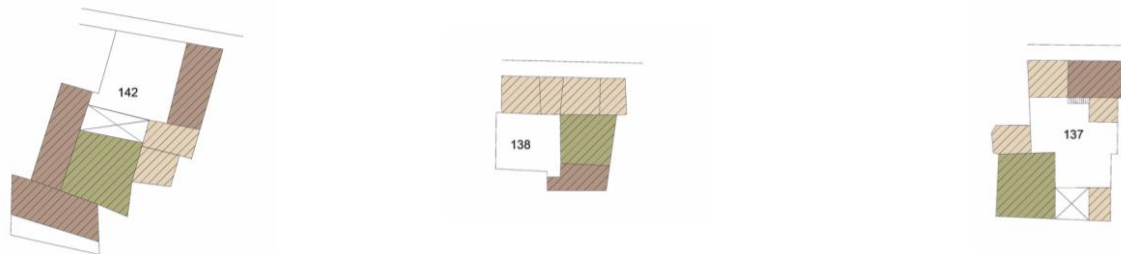
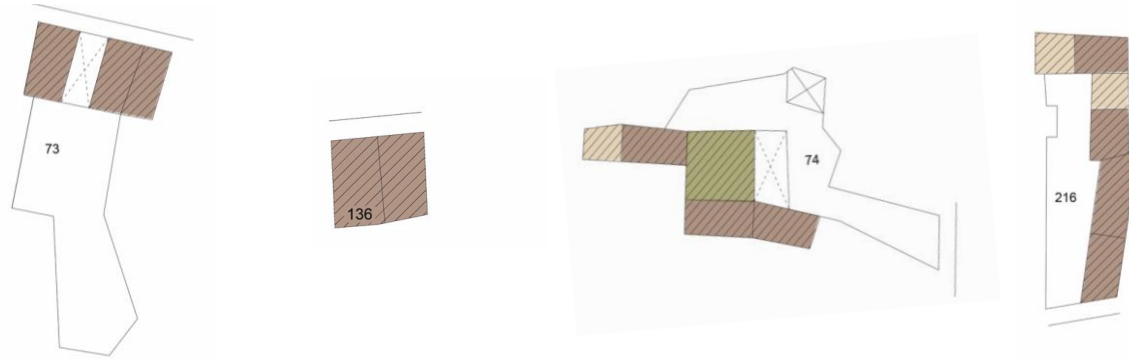

Παρατηρήθηκαν διάφορα είδη τυπολογιών στο χωριό. Αρχικά, η τυπολογία Γ όπου οι όγκοι των δωματίων σχηματίζουν γωνία και αφήνουν στο υπόλοιπο κομμάτι του οικοπέδου να επεκταθεί η αυλή, (73, 136, 74, 216)

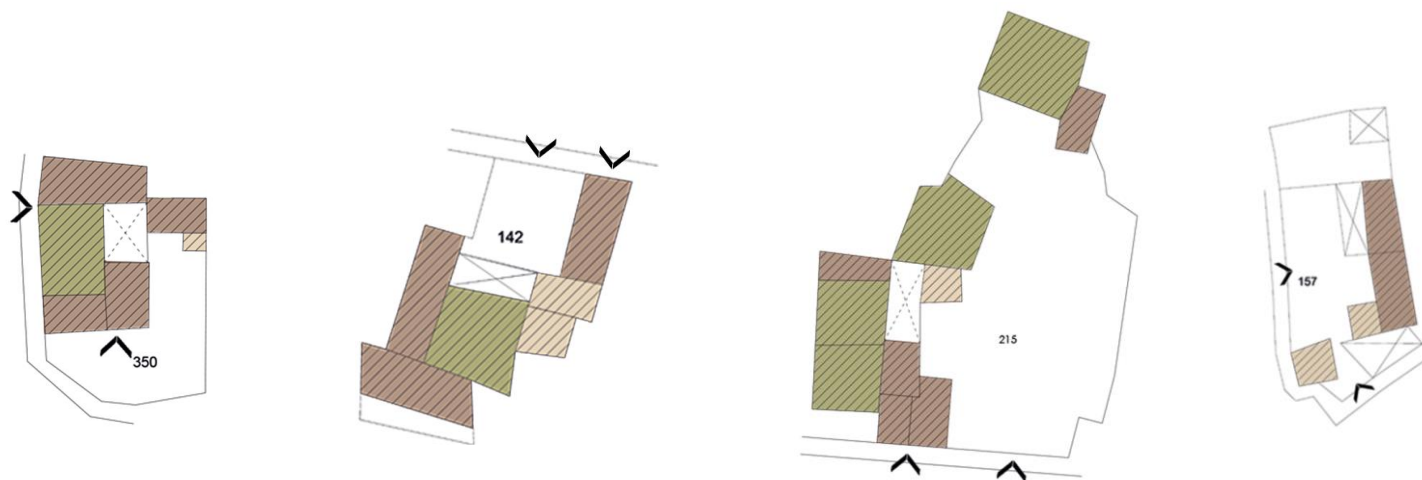
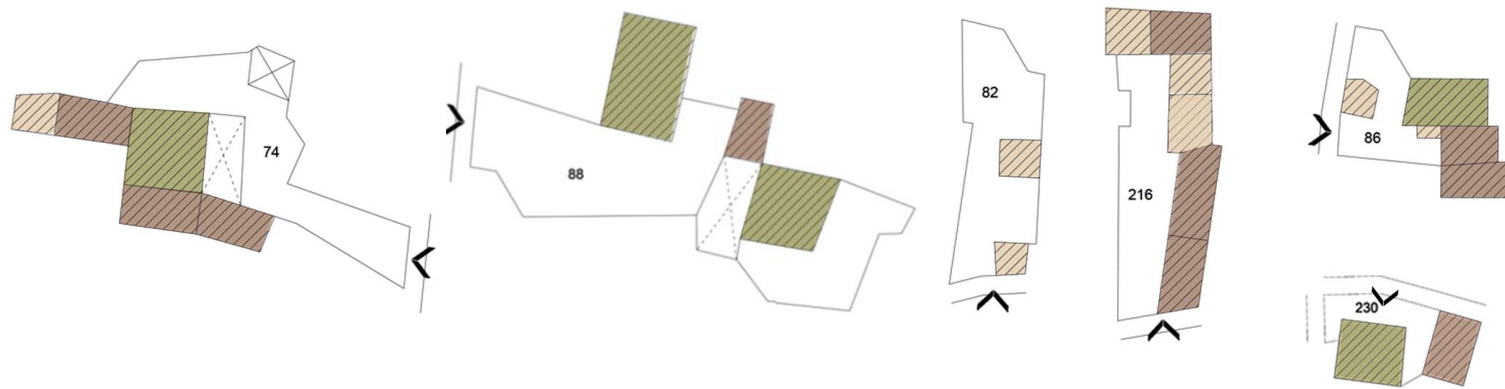
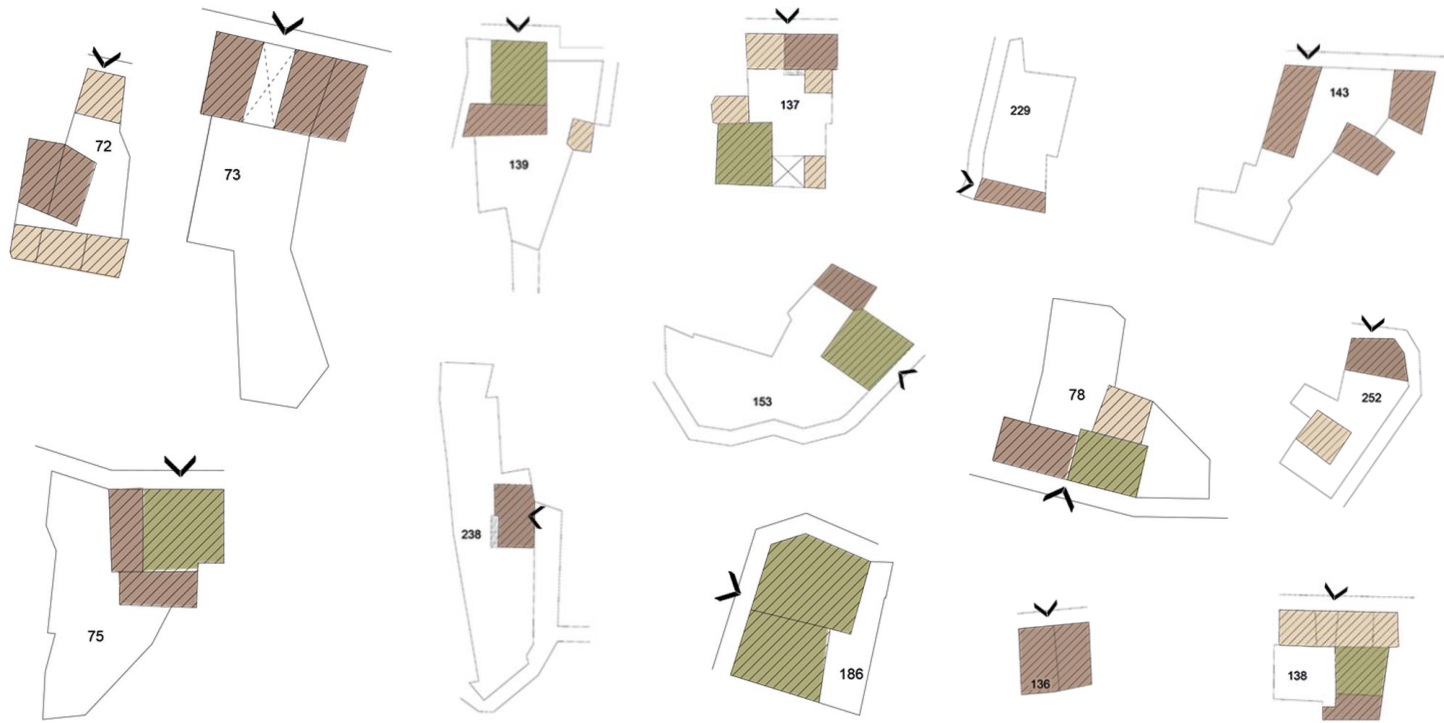
Στην συνέχεια, η γραμμική τυπολογία όπου η κατάταξη των όγκων μπαίνουν σε σειρά (142, 138, 137).

Ακόμη η τυπολογία Π όπου η αυλή περικυκλώνεται από τις τρεις πλευρές της με τους όγκους της οικίας (70, 284, 82, 143, 252, 230)

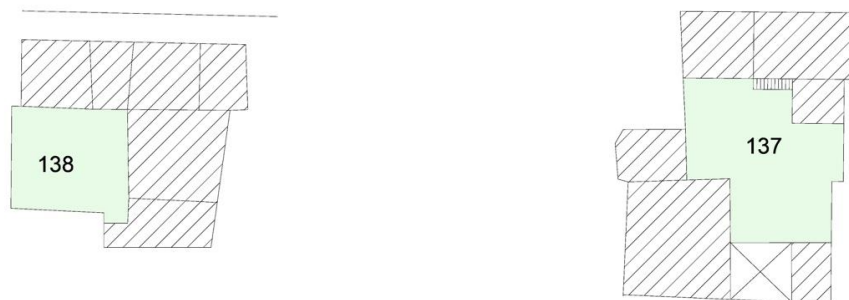
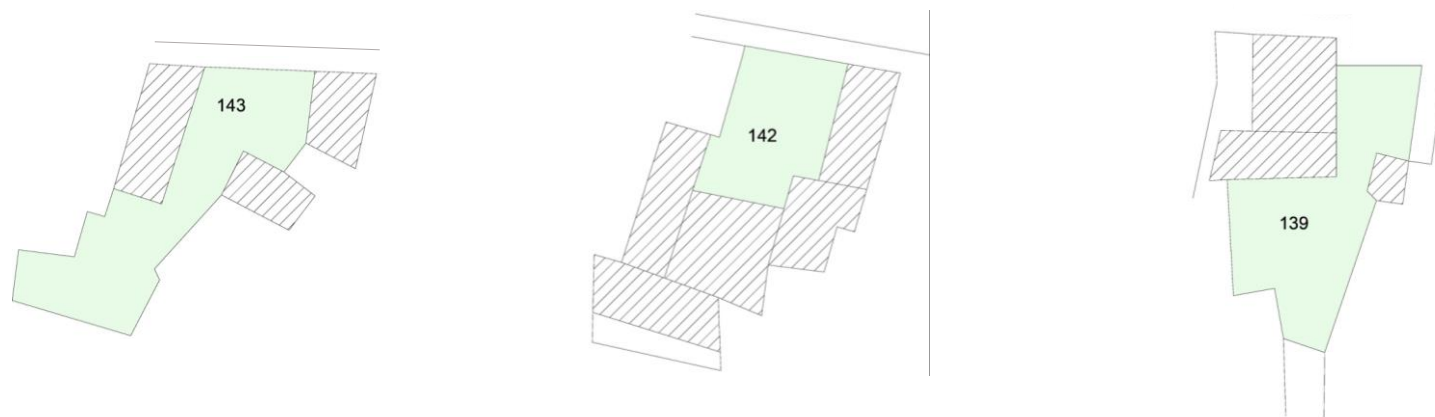
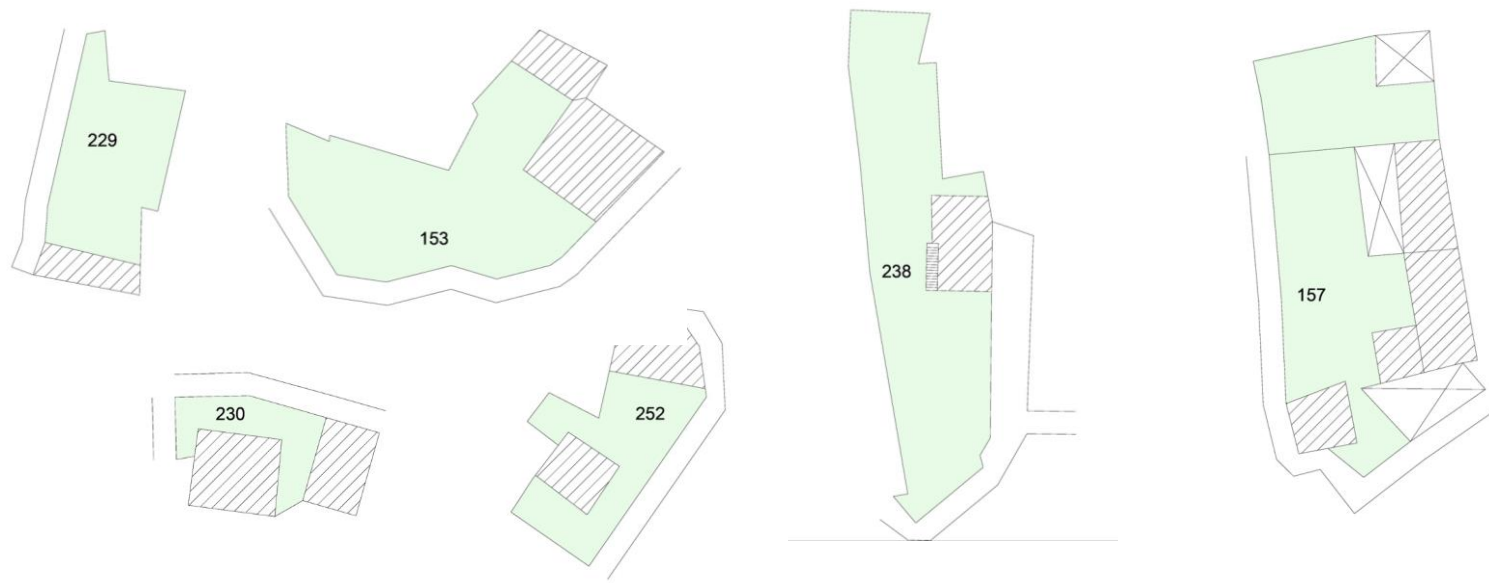
και η τελευταία τυπολογία είναι η ένταξη των δωματίων ξεχωριστά με την σύνδεση τους μόνο μέσω της αυλής.

- Ηλιακοί
- Δίχωρο
- Μακρινάρι
- Μονόχωρο

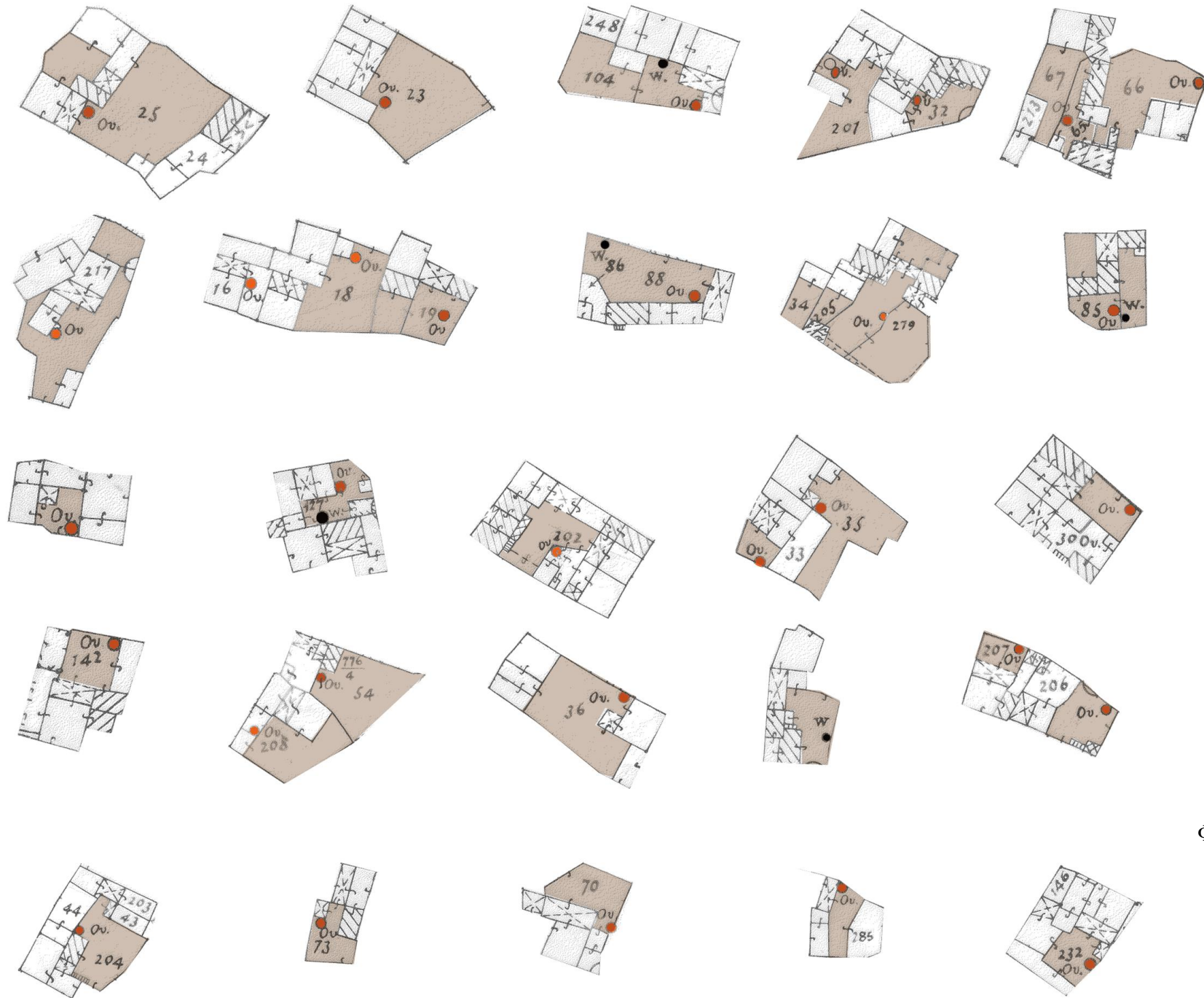
Η πρόσβαση στις οικίες γίνεται κυρίως από τον δρόμο, εφόσον τοποθετείται η οικία δίπλα στο πεζοδρόμιο και στο πίσω μέρος η αυλή (72, 73, 139, 137, 230, 143, 75, 138, 238, 153, 186, 229, 252, 78, 136). Ενώ σε άλλες περιπτώσεις η αυλή τοποθετείτε στο μπροστινό μέρος της οικίας με αποτέλεσμα η πρόσβαση να γίνεται μέσω της αυλής (74, 88, 82, 216, 86 και 230). Επίσης παρατηρήσαμε και κάποιες περιπτώσεις όπου υπάρχουν δύο εισόδοι και η πρόσβαση γίνεται και απευθείας από το εσωτερικό του σπιτιού και από την αυλή.

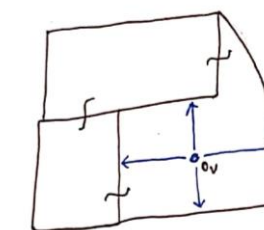
Στο χωριό παρατηρήσαμε την συχνή σύνταξη της αυλής προς τον δρόμο και την οικία πιο πίσω (229, 153, 230, 252, 238, 157).

Επίσης, υπάρχουν κατοικίες στις οποίες, η μικρή πλευρά της αυλής είναι προς τον δρόμο ώστε το μεγάλο κομμάτι της να κρατηθεί πιο ιδιωτικό (143, 142, 139).

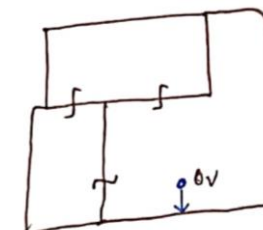
Τέλος, είναι και οι ακόμη πιο ιδιωτικές αυλές που δεν έχουν καμία επαφή με τον δρόμο (138, 137).

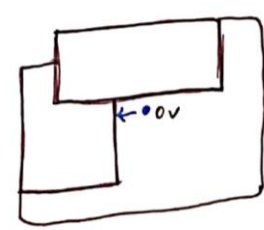
Στους αίθριους χώρους που έχουν τουλάχιστον ένα πηγάδι ή ένα φούρνο, παρατηρήσαμε πως όταν η αυλή έχει μόνο φούρνο τις περισσότερες φορές είναι δίπλα από το σπίτι, λιγότερες φορές βρίσκεται στην μέση της αυλής και σε κάποιες άλλες περιπτώσεις, στα όρια του τεμαχίου προς την πλευρά του δρόμου. Εάν έχει και φούρνο και πηγάδι που το εντοπίσαμε 4 φορές, στις 2 από αυτές είναι δίπλα-δίπλα και στις άλλες 2 έχουν μεγάλη απόσταση, ενώ τις περισσότερες φορές τα πηγάδια είναι περιμετρικά της αυλής ώστε να δημιουργείται πιο ευκολά πρόσβαση για όλους.

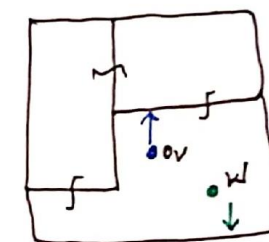
Φούρνος στην μέση

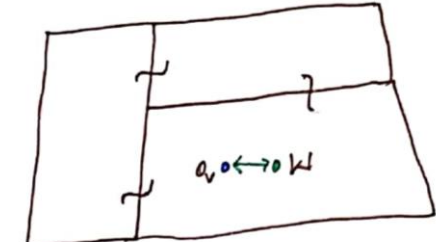
Φούρνος περιμετρικά αυλής

Φούρνος κοντά στο σπίτι

Φούρνοι μακριά από πηγάδια

Φούρνοι κοντά από πηγάδια

■ Πηγάδια

■ Αίθριο

■ Φούρνοι

1

2

4

3

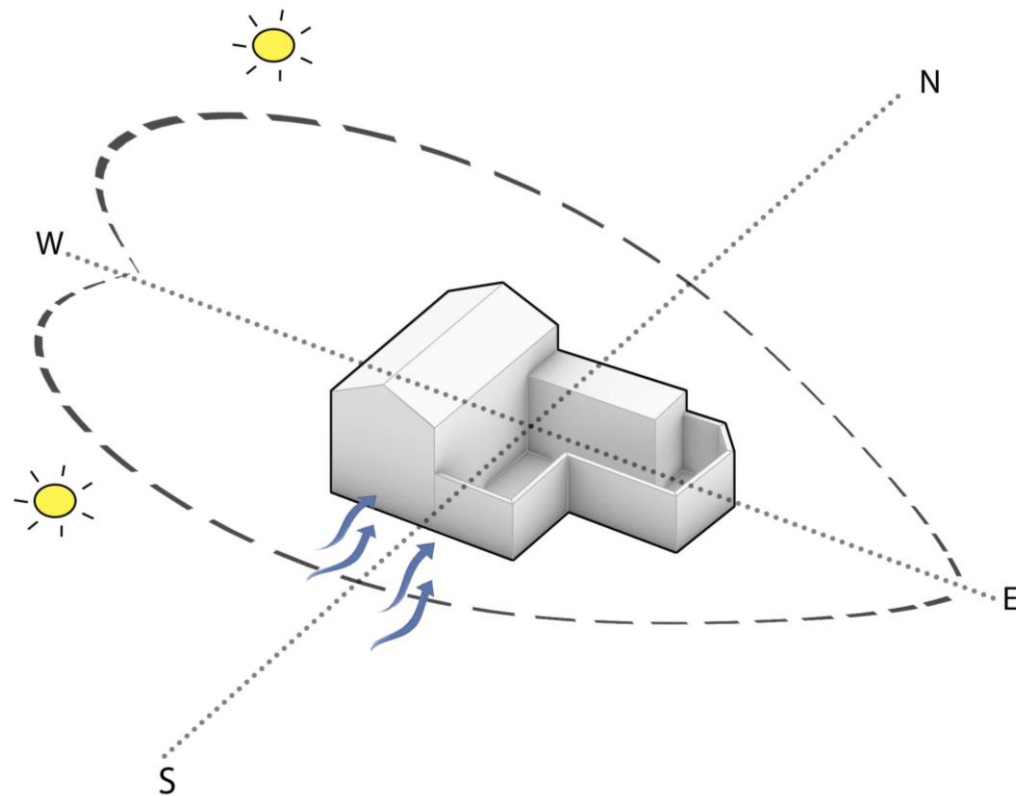
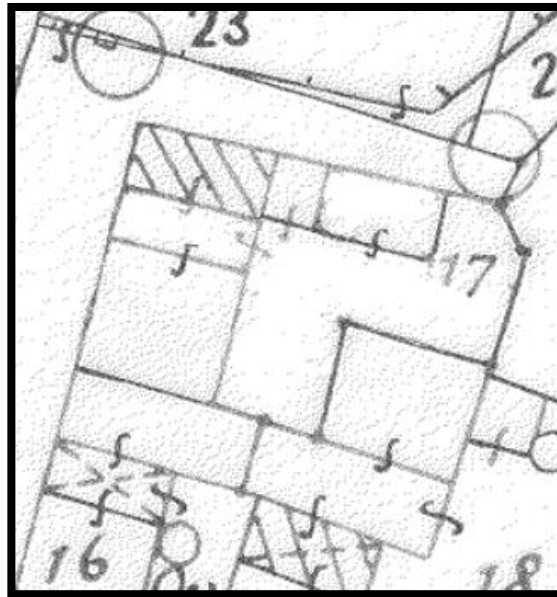

5

Παρατηρήσαμε την συχνή εμφάνιση της χρήσης του πλιθαρίου στις οικίες των Εργατών. Ενώ, τα πιο δημόσια κτίρια χρησιμοποιούσαν πουρόπετρα και λαξευτή πέτρα. Για παράδειγμα, στην εικόνα 1, 4 και 5 φαίνεται το πλιθάρι, στην εικόνα 2 η πουρόπετρα και στην 3 η χρήση λαξευτής πέτρας σε μεγαλύτερο βαθμό.

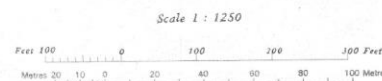
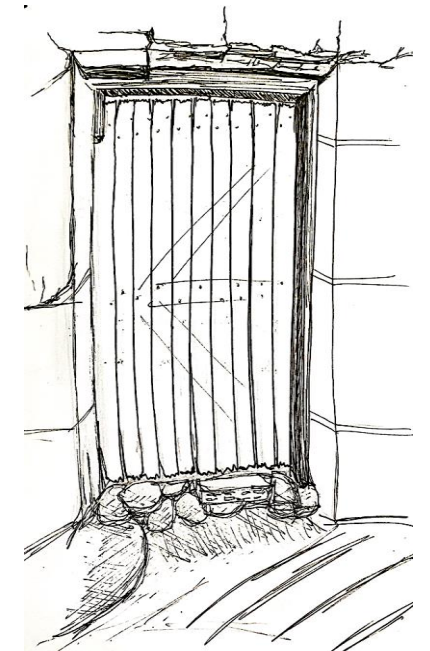
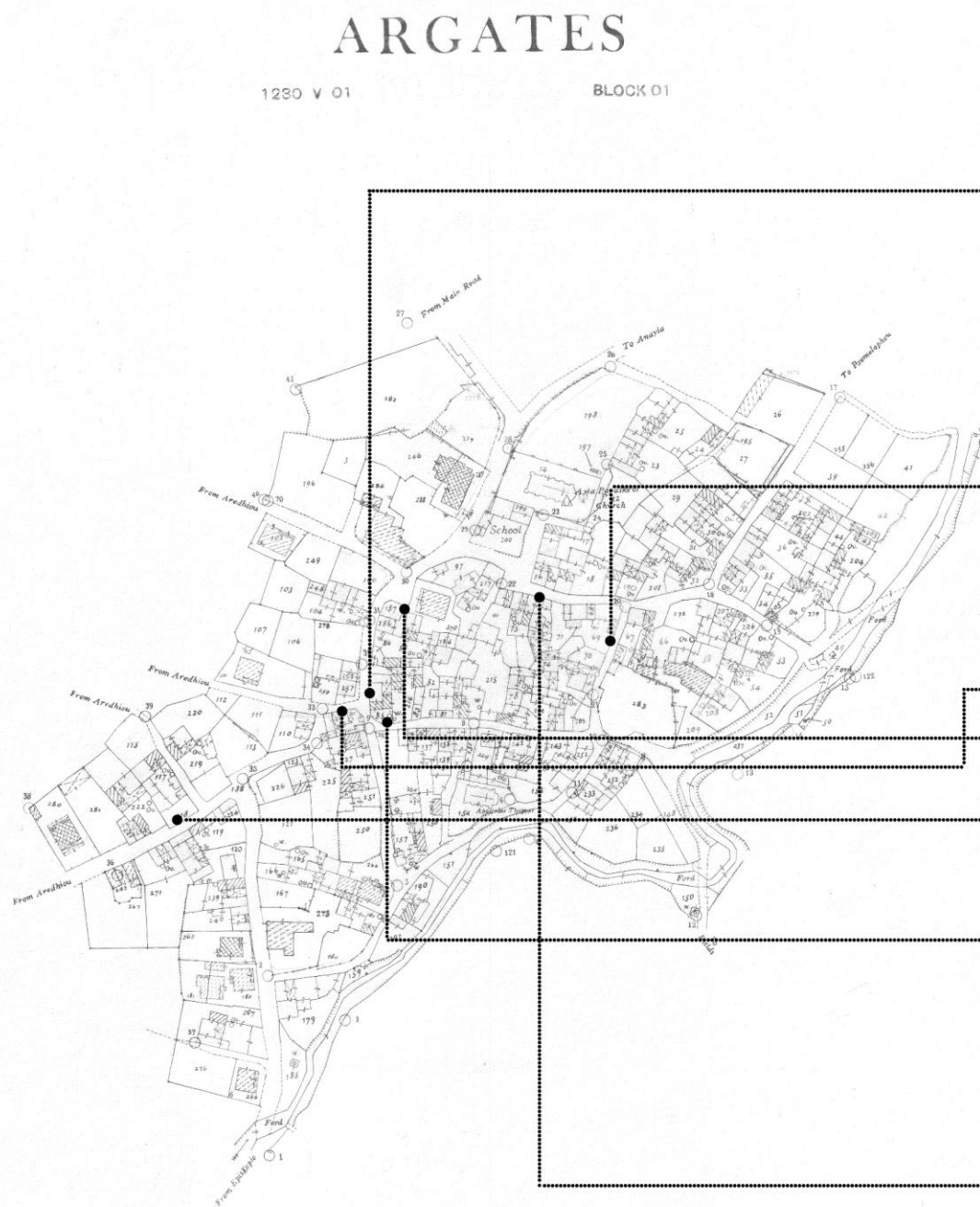

Σε επίσκεψη μας σε ένα παλιό σπίτι όπου χρησιμοποιείται πλέον ως εργαστήριο, ο ιδιοκτήτης μας πληροφόρησε σχετικά με τα βιοκλιματικά στοιχεία του υπάρχοντος σπιτιού, που άνηκε στον παππού του. Το σπίτι είναι τοποθετημένο σε σχήμα γάμμα ώστε να προστατεύεται από τον ήλιο, αλλά ταυτόχρονα να του επιτρέπει να εισέρχεται στην αυλή και στο εσωτερικό χώρο μέσω του ανοίγματος στο πόρτικο.

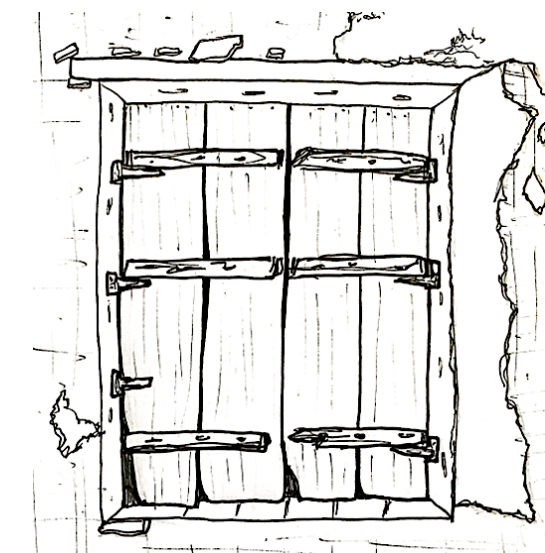
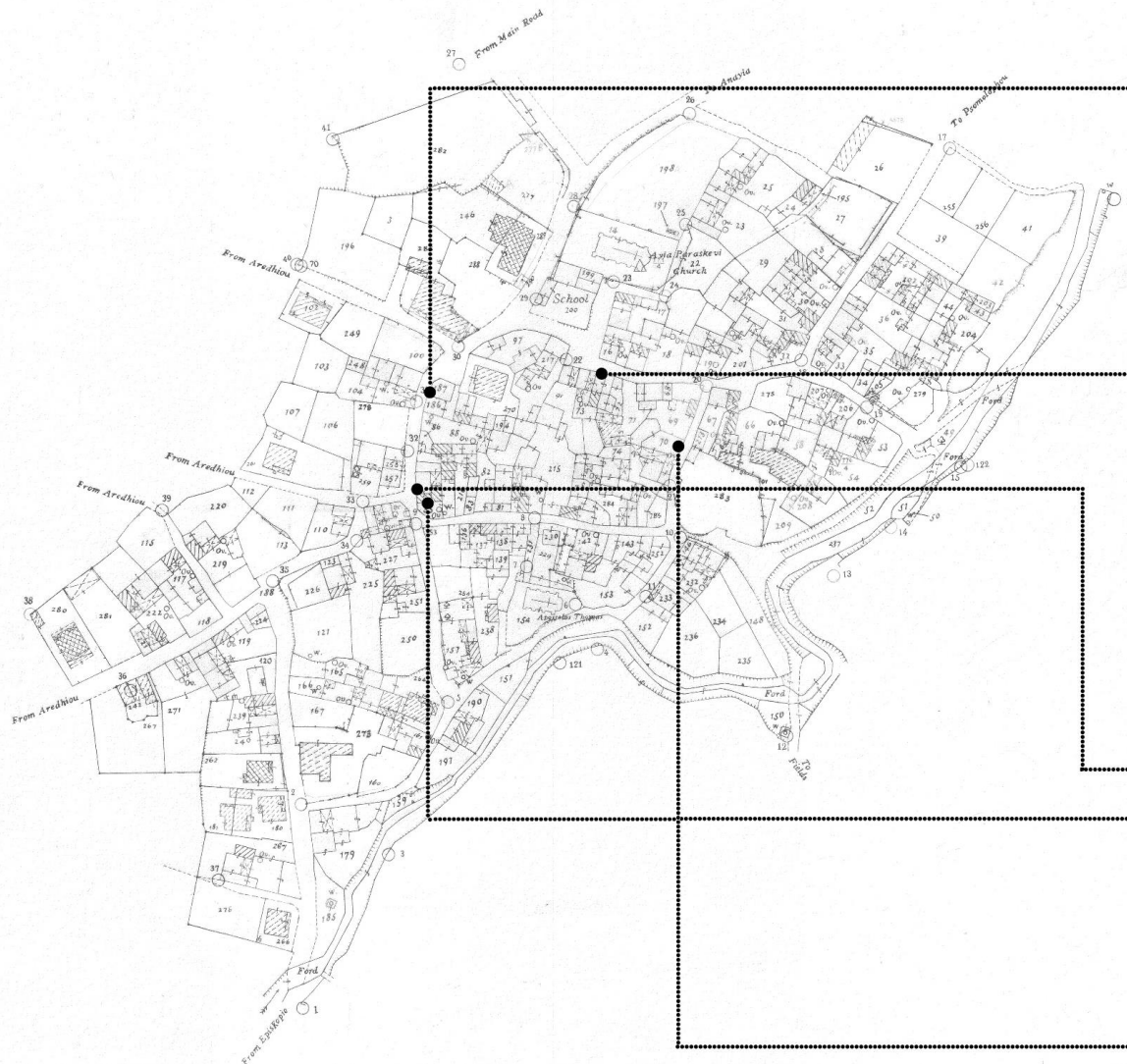
Στο χωριό υπήρχε ξυλογλύπτης και όσοι είχαν την οικονομική ευχέρεια τοποθετούσαν σκαλιστές θύρες στις οικοδομές τους όπως γινόταν και στα αρχοντικά σπίτια και σε δημόσια κτίρια, παραδείγματος χάριν οι εκκλησίες.

ARGATES

1250 V 01

BLOCK 01

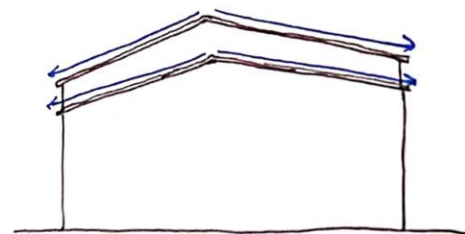
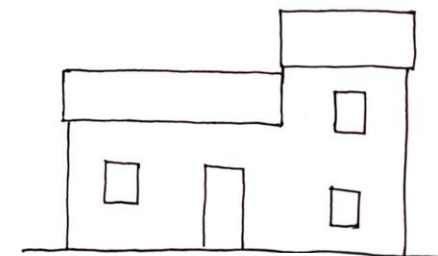
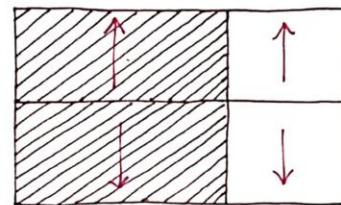

Οι πλείστοι κάτοικοι λόγω της οικονομικής τους κατάστασης, για πόρτες και παράθυρα χρησιμοποιούσαν ξύλινες σανίδες τοποθετημένες στην σειρά στον κάθετο άξονα, ενώνοντάς τις με δυο ή τρία ξύλα οριζόντια, τους λεγόμενους ζυγούς.

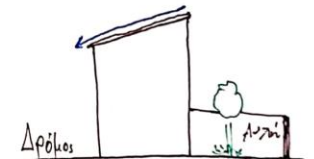
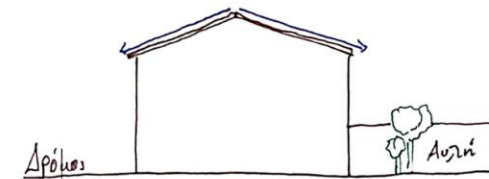
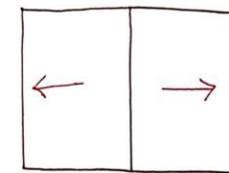

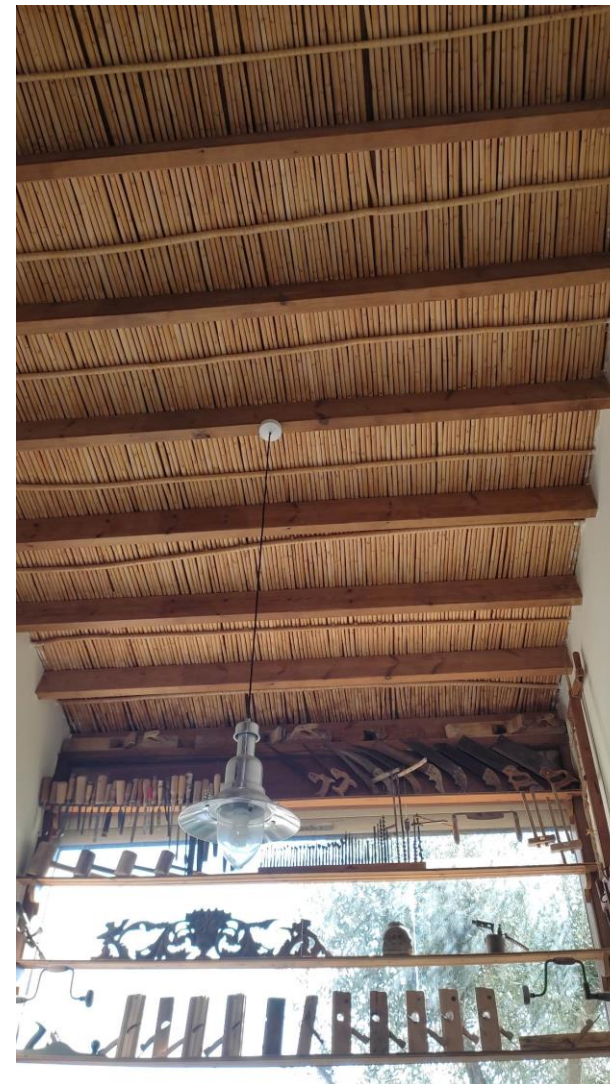
Στο χωριό παρατηρήσαμε την συχνή χρήση δίκλινων στεγών λόγω της εύκολης διαδικασίας κατασκευής. Σε λιγότερο βαθμό υπάρχουν τα μονόκλινα και σχεδόν καθόλου η επίπεδες στέγες.

Δίκλινη στέγη

Μονόκλινη στέγη

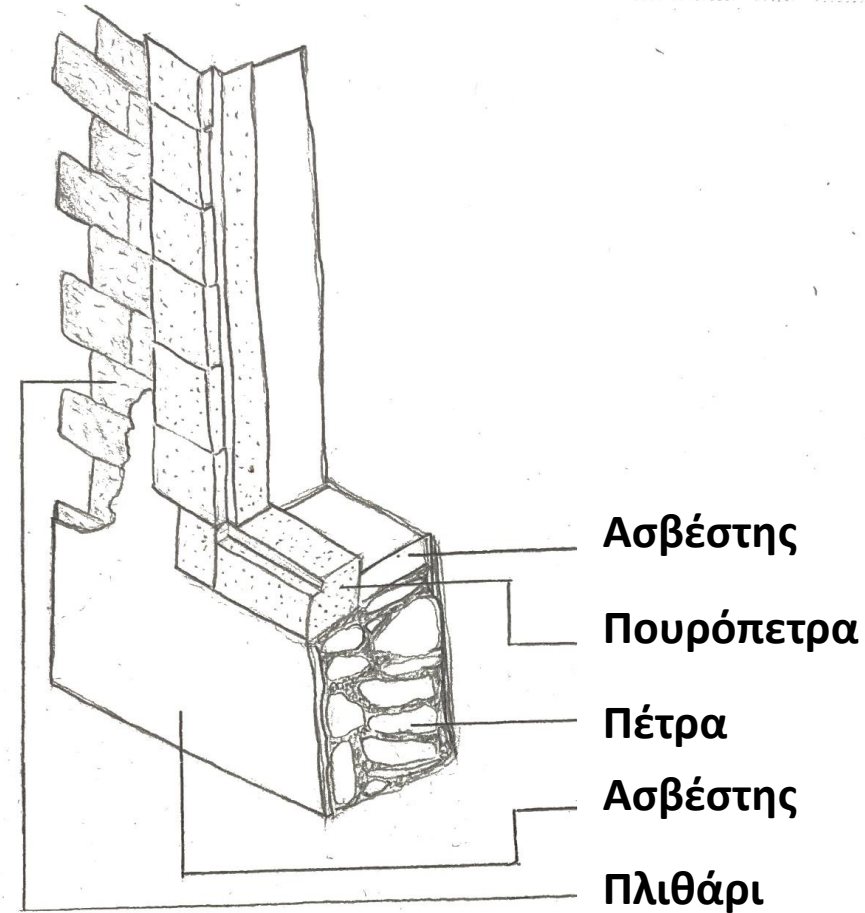
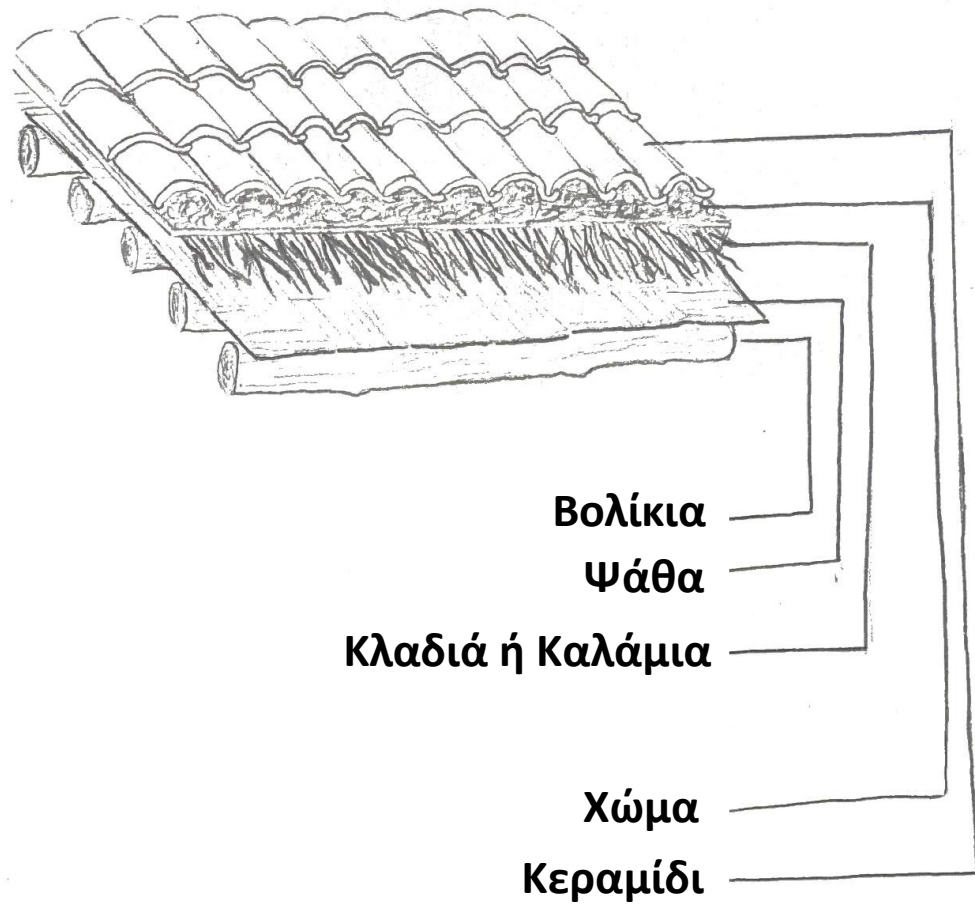

Σε ένα από τα σπίτια που επισκεφθήκαμε παρατηρήσαμε ότι η δομή της οροφής ήταν κατασκευασμένη χρησιμοποιώντας βολίκια, καλάμια και ψάθα.

Η στέγη κατασκευάζεται αρχικά τοποθετώντας τα βολίκια και μετά την ψάθα από φύλλα καλαμιού. Στην συνέχεια προσθέτοντας τα καλάμια, το χώμα και τέλος τα κεραμίδια.

Ο τοίχος κατασκευάζεται αρχικά με βάση από πέτρες και συνεχίζει με πλιθάρι. Επιπλέον περιμετρικά τον ανοιγμάτων υπάρχει σκαλιστή πουρόπετρα και στα τελειώματα του τοίχου βάφεται με ασβεστομπογιά.

<https://ugeo.urbistat.com/AdminStat/en/cy/demografia/dati-sintesi/ergates/26569744/4>

<https://www.cyprusisland.net/cyprus-villages/nicosia/ergates>

<https://www.cyprusalive.com/en/village/nicosia-ergates>

<https://www.cystat.gov.cy/el/KeyFiguresList?s=46>

<https://vimeo.com/336586498>